

Centraal Planbureau
Planbureau voor de Leefomgeving

Effecten op
economie
en milieu

Hoofdstuk 13
bijlage
GroenLinks

**Keuzes in Kaart
2013-2017**

*Een analyse van tien
verkiezingsprogramma's*

13.7 Groen Links

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van de door Groen Links voorgestelde maatregelen en hun effecten op de overheidsfinanciën. De bedragen zijn ex ante, in prijzen 2012 en betreffen allemaal afwijkingen ten opzichte van het basispad zoals weergegeven in De Nederlandse economie tot en met 2017⁵¹.

13.7.1 Ombuigingen Groen Links

GroenLinks buigt 22,7 mld euro in 2017 om op de collectieve uitgaven.

Arbeidsvoorwaarden collectieve sector

- GroenLinks verlaagt de norm voor topsalarissen in de collectieve sector. Dit levert een ombuiging van 0,1 mld euro op. (GL_065)

Openbaar bestuur

GroenLinks bezuinigt 2,1 mld euro op de bestuur- en apparaatkosten bij rijk, lokaal bestuur en zbo's zoals UWV (inclusief een tijdelijk besparingsverlies van ruim 20%). Deze ombuigingen hebben vooral betrekking op de functie openbaar bestuur, maar slaan ten dele ook neer bij de functies veiligheid (bijvoorbeeld Dienst Justitiële inrichtingen en

⁵¹ Merk op dat de genoemde bruto bedragen niet altijd direct gerelateerd zijn aan de budgettaire omvang van de specifieke beleidswijzigingen. De reden is dat bij wijzigingen ten opzichte van het Begrotingsakkoord 2013 technisch niet de netto wijziging is ingeboekt, maar een dubbele boeking heeft plaatsgevonden: enerzijds de volledige terugboeking van het betreffende onderdeel uit het Begrotingsakkoord 2013 en anderzijds de boeking van een eventueel alternatief beleidsvoorstel.

ondersteuning voor de rechtspraak), defensie (bijvoorbeeld defensie telematica organisatie) en bereikbaarheid (Rijkswaterstaat), waardoor bij de functie Openbaar bestuur een besparing van 1,7 mld euro resteert.

- Bij het rijk en zbo's worden de uitgaven bij het openbaar bestuur taakstellend met 0,5 mld euro beperkt. (GL_327)
- Bij het lokaal bestuur wil GroenLinks 1,2 mld euro korten op het gemeente- en provinciefonds. GroenLinks wil het aantal provincies verkleinen, waterschappen bij provincies voegen, de efficiency van de waterketen verbeteren en gemeenten samenvoegen. (GL_062)

Veiligheid

- Een deel van de korting op het apparaat slaat neer bij de uitvoerende diensten van de ministeries van Veiligheid en Justitie en Binnenlandse Zaken (0,3 mld euro). (GL_327)
- GroenLinks bespaart 0,2 mld euro op politie en justitie door decriminalisering van softdrugs. (GL_073)
- GroenLinks decentraliseert de Justitiële Jeugdinrichtingen en de Raad voor de kinderbescherming en legt hierbij een taakstellende korting van 0,1 mld euro op. (GL_311)

Defensie

- GroenLinks bezuinigt 1,0 mld euro op defensie. GroenLinks kiest voor delen van variant G uit heroverwegingsrapport 20 (0,9 mld euro). Dit betekent een beperkter takenpakket voor defensie waarbij geconcentreerd wordt op lucht en maritiem optreden en een beperktere bijdrage aan interventie- en stabilisatieoperaties. Verder stapt GroenLinks uit de testfase van de JSF en schaft voor 0,2 mld euro minder materieel aan. Daarnaast slaat een beperkt deel van de apparaatkorting neer bij defensie. (GL_068 , 327)

Bereikbaarheid

- GroenLinks bezuinigt 1,5 mld euro op aanleg en onderhoud van wegen in 2017 en 1,4 mld euro structureel. (GL_069)
- GroenLinks past de maximumsnelheid op snelwegen aan naar 80 km/uur in bebouwd gebied in steden en 100 km/uur op alle overige wegen. (GL_070)
- Daarnaast leidt de apparaatkorting tot een beperkte besparing op de functie bereikbaarheid (met name Rijkswaterstaat). (GL_327)

Milieu

- GroenLinks bespaart 0,3 mld euro in 2017 (1,2 mld euro structureel) door het afschaffen van de SDE+-subsidies. Deze maatregel hangt samen met afschaffen van de SDE+-heffing en invoeren van een verplichting om hernieuwbare energie op te wekken. (GL_072)

Onderwijs

- De gratis schoolboeken worden afgeschaft met herinvoering van de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten. Dit is een besparing van 0,2 mld euro. (GL_054)
- In het hoger onderwijs wordt de basisbeurs in de bachelor- en masterfase afgeschaft en vervangen door een sociaal leenstelsel. Deze maatregel geldt alleen voor nieuwe gevallen. Dit leidt tot een bezuiniging van 0,1 mld euro in 2017 en 0,8 mld euro structureel. (GL_058)
- De subsidies voor de sectorraden en pedagogische studiecentra worden afgeschaft. Dit is een besparing van 0,1 mld euro. (GL_269)

Zorg

- De uitvoering van zowel de intra als de extramurale AWBZ wordt overgeheveld naar gemeenten, waarbij de aanspraken de vorm krijgen van een voorziening in plaats van een verzekerd recht. Dat wil ook zeggen dat de AWBZ niet uitgevoerd gaat worden door de zorgverzekeraars. Dit levert een besparing op van 0,5 mld. Mede door het voorzieningskarakter kunnen gemeenten meer maatwerk leveren, zodat een besparing kan worden geboekt van 1,0 mld. (GL_286)
- Het verder uitwerken van het stelsel van gereguleerde marktwerking bespaart 0,8 mld euro in 2017 en structureel 1,1 mld euro. In plaats van het huidige macrobeheersingsinstrument (MBI) voert GroenLinks maatstafconcurrentie in om de groei van het volume in de ziekenhuiszorg te beteugelen. Andere maatregelen die GroenLinks treft zijn het beperken van het aantal spoedeisende eerstehulpdiensten bij ziekenhuizen, het sluiten van een academisch ziekenhuis en het maken van volume/prijsafspraken door de overheid voor geneesmiddelen. (GL_023, 305, 306, 307, 321)
- Voor begeleiding en persoonlijke verzorging gaat de norm voor gebruikelijke zorg omhoog van 60 naar 90 minuten per week. Dat betekent dat de hoeveelheid verleende zorg met 6% afneemt. Naast het aanpassen van de AWBZ-indicatie worden de budgetten diensovereenkomstig gekort. Dit betekent een besparing van 0,4 mld. (GL_035)
- GroenLinks bespaart 0,3 mld euro door een stringenter pakketbeheer en door een stringenter beleid omtrent het toelaten van nieuwe technologie. (GL_027, 322)
- De honoraria van medische specialisten en de inkomens van bestuurders in de zorg worden beperkt. Hiervan is de opbrengst 0,2 mld euro. (GL_021)
- Het uniforme eigen risico van 350 euro wordt vervangen door een inkomensafhankelijk eigen risico met een maximum van 1,5% van het persoonlijk inkomen. Dit geeft een netto ombuiging van 0,1 mld euro. (GL_028)
- De eigen bijdrage AWBZ wordt verhoogd door het percentage van de vermogensinkomstenbijtelling te verhogen van 12% naar 16%. (GL_052)

Sociale zekerheid

- De zorgtoeslag wordt afgeschaft, waardoor 5,7 mld euro wordt omgebogen. Het budget van de zorgtoeslag wordt ingezet bij de omzetting van een deel van de nominale Zvw-premie in een nieuwe inkomensafhankelijke premie. (GL_022)

- De AOW-leeftijd wordt in 2013 met één maand verhoogd, in 2014 met twee maanden, en vanaf 2015 met drie maanden per jaar totdat in 2021 de 67 jaar is bereikt. Vanaf 2022 wordt de AOW-leeftijd gekoppeld aan de levensverwachting. De extra ombuiging bedraagt 0,6 mld euro in 2017, structureel is het effect nihil. (GL_008). Zie ook voetnoot aan het begin van deze paragraaf.
- De kinderbijslag wordt inkomensafhankelijk gemaakt en samengevoegd met het kindgebonden budget. De gecombineerde toeslag bouwt af (vanaf modaal) tot nul bij een gezamenlijk inkomen van 1,8 keer modaal. Hiermee wordt 1,2 mld euro bespaard. (GL_001)
- GroenLinks beperkt de duur van de WW uitkering tot maximaal twaalf maanden. De hoogte van de uitkering gaat naar 90% in de eerste zes maanden en naar 80% in de tweede zes maanden. Het maximum dagloon wordt gelijkgesteld aan het modale loon. De maatregel levert een besparing op van 0,8 mld in 2017 (0,9 mld structureel). (GL_002)
- GroenLinks introduceert voor middelgrote en grote bedrijven een verplicht quotum voor het in dienst hebben van arbeidsgehandicapten op straffe van een boete. Door boete-inkomsten en minder uitkeringslasten resulteert een besparing van 0,7 mld euro. (GL_003, 005)
- De koopkrachtaanvulling voor AOW'ers (MKOB) wordt afgeschaft voor AOW-gerechtigden die een aanvullend pensioen van 10 dzd euro of meer hebben. De besparing bedraagt 0,6 mld euro. (GL_007)
- De hypotheekrenteaftrek en het eigenwoningforfait tellen niet meer mee bij de bepaling van de hoogte van de zorgtoeslag, kinderopvangtoeslag en het kindgebonden budget. Hierdoor wordt 0,4 mld euro minder uitgegeven aan toeslagen. (GL_006). Zie ook voetnoot aan het begin van deze paragraaf.
- GroenLinks neemt het wetsvoorstel modernisering Ziektewet over. De besparing bedraagt 0,2 mld euro in 2017 en 0,3 mld euro structureel. Dit wetsvoorstel was nog niet opgenomen in het basispad. (GL_325)
- GroenLinks decentraliseert de WAJONG en WSW naar gemeenten, het UWV wordt gekort op re-integratie en de IOAW en IOAZ worden afgeschaft. Het gezamenlijke effect van deze maatregelen is 0,3 mld euro in 2017. (GL_016)
- GroenLinks draait het belasten van de reiskostenvergoeding voor ov en fiets terug. Hierdoor neemt het premieplichtig inkomen af, waardoor ook de WW- en WAO-aanspraken afnemen. De resulterende ombuiging loopt op tot 0,1 mld euro in 2017. (GL_155). Zie ook voetnoot aan het begin van deze paragraaf.
- GroenLinks beperkt de WAJONG tot volledig en duurzaam arbeidsongeschikten. De ombuiging bedraagt 0,1 mld in 2017 en 1,2 mld structureel. (GL_015)
- De toeslag jongere partner wordt afgeschaft voor AOW-gerechtigden die een aanvullend pensioen van 60 dzd euro en meer hebben. De besparing bedraagt 0,1 mld euro; structureel echter nul omdat de toeslag per 2015 reeds wordt afgeschaft voor nieuwe gevallen. (GL_014)

Overdrachten aan bedrijven

- GroenLinks buigt maximaal om op het innovatiegedeelte van het topsectorenbeleid. Dit betekent een ombuiging van 0,5 mld euro. (GL_061)

Uitgaven overig

- Grond van domeinen wordt verkocht . Dit is een éénmalige verhoging van de niet-belastingmiddelen met 0,2 mld euro. (GL_075)
- Daarnaast worden de niet-belastingmiddelen van de overheid verhoogd door hogere NMa-boetes (0,1 mld euro). (GL_074)

Tabel 13.31 Ombuigingen in 2017, ex ante, mld euro

Maatregel	Bedrag
Arbeidsvoorwaarden collectieve sector	0,1
Verlaging topsalarissen (GL_065)	0,1
Openbaar bestuur	1,7
Bezuiniging apparaatskosten Openbaar Bestuur (GL_327)	0,5
Bezuiniging apparaatskosten decentrale overheden (GL_062)	1,2
Veiligheid	0,5
Apparaatskosten Rijk.: deel veiligheid (GL_327)	0,3
Overig (GL_073, 311)	0,2
Defensie	1,0
Ombuigingen op defensie (GL_068, 327)	1,0
Bereikbaarheid	1,6
Aanleg en onderhoud snelwegen (GL_069)	1,5
Overig (GL_070, 327)	0,0
Milieu	0,3
Afschaffing SDE+ (GL_072)	0,3
Onderwijs	0,3
Afschaffen gratis schoolboeken (GL_054)	0,2
Overig (GL_058, 269)	0,1
Zorg	3,4
Overhevelen AWBZ naar gemeenten (GL_286)	1,5
Uitwerken gereguleerde marktwerking (GL_023, 305, 306, 307, 321)	0,8
Extramurale AWBZ (GL_035)	0,5
Overig (GL_021 , 027, 028, 052, 322)	0,6
Sociale zekerheid	13,2
Afschaffen zorgtoeslag (GL_022)	5,7
Verhoging AOW leeftijd met 3 maanden per jaar (GL_008) (zie ook intensiveringen)	2,7
Inkomensafhankelijke kinderbijslag (GL_001)	1,2
Kortere en hogere WW (GL_002)	0,9
Quota arbeidsgehandicapten (GL_003, 005)	0,7
Geen AOW koopkracht tegemoetkoming bij hoog aanvullend pensioen (GL_007)	0,6
Niet meetellen hypotheekrenteaftrek bij toeslagen (GL_006)	0,5
Modernisering ziektewet (GL_325)	0,2
Overig (GL_014, 015, 016, 155)	0,7
Overdrachten aan bedrijven	0,5
Ombuigen topsectorenbeleid (GL_061)	0,5
Internationale samenwerking	0,0
Overige uitgaven	0,3
Overig (GL_074, 075)	0,3
Totaal	22,7

13.7.2 Intensiveringen Groen Links

GroenLinks trekt 12,9 mld euro in 2017 uit voor extra collectieve uitgaven.

Veiligheid

- GroenLinks trekt 0,2 mld euro uit voor stadswachten. (GL_116)
- GroenLinks verhoogt het budget voor de rechtsbijstand met 0,1 mld euro. (GL_115)

Bereikbaarheid

- GroenLinks voert een kilometerheffing in voor personenauto's, bestelwagens en vrachtwagens. Vanwege de invoeringskosten leidt dit tot een intensivering van 0,6 mld euro in 2017 en 0,1 mld euro structureel. (GL_117)
- GroenLinks investeert 0,3 mld euro extra in spoor in 2017. (GL_119)
- GroenLinks investeert 0,3 mld euro extra in stad- en streekvervoer in 2017. (GL_120)
- GroenLinks verhoogt de bdu-uitkering (voor o.a. bijdrage aan ov-exploitatie) aan provincies met 0,2 mld euro in 2017. (GL_121)
- GroenLinks investeert 0,1 mld euro extra voor fietsinfrastructuur in 2017. (GL_122)

Milieu

- GroenLinks investeert extra in het afmaken van de Ecologische Hoofdstructuur. De uitbreiding en inrichting worden robuuster vorm gegeven. De verdrogingsproblemen worden in de gehele EHS aangepakt. De jaarlijkse middelen hiervoor bedragen 0,7 mld euro. (GL_125, 130, 401) (zie ook GL_329 onder lasten Milieu)
- GroenLinks stelt vanaf 2013 een stimulans van 0,1 mld euro beschikbaar voor kleinschalige energieopwekking door burgers en kleine ondernemers. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,1 mld euro. (GL_129)
- GroenLinks stimuleert vanaf 2013 in energiebesparing in scholen, ziekenhuizen, zorginstellingen, welzijnslocaties en zwembaden. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,1 mld euro. (GL_273)
- Om de overgang naar een groter aandeel biologische landbouw en verduurzaming in de gangbare landbouw te stimuleren, komt er jaarlijks een bedrag van 0,1 mld euro aan omschakelsubsidies beschikbaar. (GL_131)

Onderwijs

- GroenLinks investeert in de uitbreiding van voor- en voegschoolse educatie en brede scholen. De totale intensivering bedraagt 0,5 mld euro. (GL_295)
- In het primair onderwijs worden meer klassenassistenten en zorgprofessionals ingezet. Daarnaast komen er kop- en schakelklassen en krijgt elke basisschool een conciërge. De totale intensivering bedraagt 0,2 mld euro. (GL_295)
- In het mbo investeert GroenLinks in een verhoging van de salarissen van docenten, bijscholing van docenten en begeleiding van startende docenten door middel van trainingen. GroenLinks investeert 0,1 mld euro in de kwaliteit van het mbo door scholen te verplichten stageplekken aan te bieden en de urennorm van 850 uren beter in te vullen en na te leven. De totale intensivering bedraagt 0,4 mld euro. (GL_296)

- GroenLinks vergroot het aantal beschikbare beurzen voor scholing van leraren en verhoogt de salarissen in het primair en voortgezet onderwijs om meer (eerstegraads) bevoegde docenten aan te trekken. De totale intensivering bedraagt 0,4 mld euro. (GL_297, GL_298)
- De langstudeerdersmaatregel wordt afgeschaft. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro. (GL_099)
- GroenLinks verlaagt het wettelijke collegegeld naar 1250 euro per jaar en verhoogt de aanvullende beurs voor studenten die onder het nieuwe sociaal leenstelsel komen te vallen met 100 euro per maand. De totale intensivering bedraagt 0,4 mld euro. (GL_100, 101)
- GroenLinks voert een ov-trajectkaart voor minderjarige mbo-ers in. Dit betekent een intensivering van 0,2 mld euro in 2017. (GL_314)
- Schooluitval in het vmbo en mbo wordt tegengegaan door intensieve begeleiding van leerlingen. GroenLinks trekt hiervoor 0,1 mld euro uit. (GL_107)
- Wetenschappers worden beloond voor toepasbaar wetenschappelijk onderzoek. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro. (GL_299)

Zorg

- Er wordt extra geïnvesteerd in opvanghuizen voor tienermoeders, dagbesteding in de verslavingszorg, GGZ en de WMO. Daarnaast wordt er extra geld beschikbaar gesteld voor personeel dat werkzaam is in de langdurige zorg en worden er meer wijkverpleegkundigen via de WMO ingezet. Dit betekent een intensivering binnen de Langdurige Zorg van 0,9 mld euro. (GL_090, 091, 093)
- GroenLinks trekt extra geld uit voor pgb's. De totale intensivering bedraagt 0,2 mld euro. (GL_087)
- De tariefskorting op de huisartsen wordt ongedaan gemaakt. Dit leidt tot een intensivering van 0,1 mld euro. (GL_088)
- De ombuigingen overlappen elkaar gedeeltelijk waardoor de gecombineerde opbrengst minder wordt. Dit besparingsverlies is bij de intensiveringen geboekt en bedraagt 0,25 mld euro. (GL_350)
- GroenLinks verlaagt de eigen betalingen AWBZ met 0,2 mld euro, door de korting voor chronisch zieken en gehandicapten (WTCG kortingen) uit te breiden. (GL_094)
- GroenLinks trekt 0,1 mld euro extra uit voor preventie. (GL_326).

Sociale zekerheid

- Voor langdurig werklozen die langer dan een jaar onder de WW of andere sociale regelingen vallen komt er een voucher om deze mensen sneller naar werk te begeleiden. Dit geeft een lastenverlichting van 0,8 mld euro. (GL_303)
- GroenLinks draait de bezuinigingen op de kinderopvangtoeslag van het Kabinet Rutte en uit het Begrotingsakkoord terug, met uitzondering van de koppeling aan het aantal gewerkte uren. Dit is een intensivering van 0,7 mld euro. (GL_293)
- GroenLinks voegt 1,1 mld euro toe aan het huidige re-integratiebudget (participatiebudget gemeenten). Door een inverdieneffect bedraagt de netto intensivering 0,8 mld euro. (GL_084, 085)

- GroenLinks stelt 0,2 mld euro beschikbaar voor vutters met een laag inkomen. (GL_402)
- De afbouw van de dubbele algemene heffingskorting in het referentieminimumloon voor de Bijstand, de ANW en de Toeslagenwet wordt uitgesteld tot 2017. De extra uitgaven bedragen 0,2 mld euro in 2017. Het structurele effect is nul. (GL_080)
- GroenLinks stelt 0,1 mld euro extra beschikbaar voor huurtoeslag via verlaging van de normhuur in 2015. (GL_082)
- Er is sprake van weglek naar toeslagen. (GL_016)

Internationale samenwerking

- GroenLinks verhoogt de uitgaven aan ontwikkelingssamenwerking naar 0,8% BNP, een intensivering van 0,7 mld euro. (GL_138)

Uitgaven overig

- GroenLinks verhoogt het budget voor inburgering met 0,2 mld euro. (GL_139)
- GroenLinks intensificeert 0,2 mld euro in kunst en cultuur. (GL_142)

Tabel 13.32 Intensiveringen in 2017, ex ante, mld euro

Maatregel	Bedrag
Arbeidsvoorwaarden collectieve sector	0,0
Openbaar bestuur	0,0
Veiligheid	0,2
Intensivering stadswachten en rechtsbijstand (GL_115, 116)	0,2
Defensie	0,0
Bereikbaarheid	1,4
Kilometerheffing personenauto's (GL_117)	0,6
Investerings in het spoor (GL_119)	0,3
Investering stads- en streekvervoer (GL_120)	0,3
Overig (GL_121, 122)	0,2
Milieu	0,9
Extra geld voor EHS en inrichtingen beheer natuur (GL_130, 125 , 401)	0,7
Overige milieu-intensiveringen (GL_129,131, 273)	0,2
Onderwijs	2,6
Terugdraaien langstudeermaatregel (GL_099)	0,4
Verlagen collegegeld en verhogen aanvullende beurs Hoger Onderwijs (GL_100,101)	0,4
Intensiveringen in Primair Onderwijs (GL_295)	0,7
Kwaliteitsverbetering MBO (GL_296)	0,4
Beloning Primair en Voortgezet Onderwijs en vergroten aantal beschikbare beurzen (GL_297, 298)	0,4
Overig (GL_107, 299, 314)	0,4
Zorg	1,6
Investeren in personeel (GL_090, 091,93)	0,9
Verzachting pgb-maatregel (GL_087)	0,2
Overig (GL_088, 094, 326, 350)	0,5
Sociale zekerheid	5,2
Terugdraaien AOW naar 66 in 2015 (GL_008) (zie ook ombuigingen)	2,2
Voucher langdurige werklozen (GL_303)	0,8
Re-integratiebudget (GL_084, 085)	0,8

Investeren in kinderopvangtoeslag (GL_293)	0,7
Overig (GL_006, 016, 080, 082, 402)	0,7
Overdrachten aan bedrijven	0,0
Internationale samenwerking	0,7
Intensivering ontwikkelingssamenwerking (GL_138)	0,7
Overige uitgaven	0,4
Diverse intensiveringmaatregelen (GL139, 142)	0,4
Totaal	12,9

13.7.3 Lasten Groen Links

GroenLinks verhoogt de lasten netto met 5,2 mld euro in 2017. Het gaat hier om de beleidmatige lastenontwikkeling op EMU-basis (blo). De lastenverhoging is de resultante van lastenverzwaringen van 7,8 mld euro voor bedrijven en van 0,3 mld euro voor het buitenland en een lastenverlichting van 2,9 mld euro voor gezinnen.

Milieu

- Voor personenauto's wordt een kilometerheffing ingevoerd. De wegenbelasting wordt tegelijk afgeschaft. Met deze maatregel verbetert het EMU-saldo met 0,4 mld euro in 2017 en structureel met 1,7 mld euro per jaar, hetgeen een lastenverzwaring is. (GL_117)
- Tevens wordt een congestieheffing voor al het verkeer geheven. Met deze maatregel wordt in 2017 0,1 mld euro en structureel 0,2 mld euro per jaar opgehaald. (GL_117)
- GroenLinks verhoogt de aanschafbelasting op personenauto's (bpm). Dit levert een lastenverzwaring op van 1,1 mld euro in 2017. Hierdoor wordt de gemiddelde auto ten opzichte van het basispad in aanschaf circa 1800 euro⁵² duurder in 2020. De bpm wordt gedifferentieerd naar CO₂-uitstoot met een korting voor personenauto's die voldoen aan de Euro-6 norm. (GL_117)
- Totdat de kilometerheffing volledig operationeel is (2013-2019) wordt de accijns op benzine, diesel en lpg verhoogd met 15 ct/liter. Dit is een lastenverzwaring in 2017 van 2,2 mld euro. (GL_117)
- Voor vrachtwagens en bestelwagens wordt een kilometerheffing ingevoerd. De wegenbelasting en het eurovignet worden tegelijk met invoering afgeschaft, maar daaraan voorafgaand juist tijdelijk verhoogd met 0,5 mld euro. Hierdoor verbetert het EMU-saldo met 1 mld euro in 2017 en structureel met 3,3 mld euro per jaar, hetgeen een lastenverzwaring is. (GL_179)
- Met vliegbelastingen voor vracht en personen wordt een EMU-saldo verbetering bereikt van 0,5 mld euro in 2017. Dit leidt tot een afname van zo'n tien à twintig procent van het aantal passagiers vanaf Schiphol. (GL_158)

⁵² Onder de aanname van 0,6 mln verkochte nieuwe personenauto's per jaar.

- De afschaffing van de mrb voor oldtimers leidt tot een lastenverzwaring van 0,2 mld euro in 2017. (GL_180)
- GroenLinks voert een belasting in op pleziervaartuigen. Dit levert een lastenverzwaring op van 0,1 mld euro per jaar (zo'n 1.000 euro per vaartuig). (GL_183)
- GroenLinks voert vanaf 2013 een CO₂-belasting in van 37,5 euro per ton in de niet-ETS-sector. Deze maatregel heeft een positief EMU effect van 3,5 mld euro en leidt tot een lastenverzwaring van 3,5 mld euro voor bedrijven. (GL_186)
- GroenLinks verhoogt vanaf 2013 de energiebelasting als volgt: +2,5 cent per kWh in de tweede en derde schijf; +3,5 cent per kWh in de vierde en vijfde schijf; +3 cent per m³ in de derde schijf; en +4 per m³ in de vierde en vijfde schijf. Vooral de verhoging van de energiebelasting op elektriciteit leidt tot uitverdieneffecten. Deze maatregel heeft een positief EMU effect van 1,0 mld euro vanaf 2013. (GL_144)
- GroenLinks stelt vanaf 2013 een extra fiscale aftrek voor investeringen in innovatie gericht op emissiereductie beschikbaar. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,6 mld euro. (GL_236)
- GroenLinks stimuleert vanaf 2013 energiebesparing in woningen via een fiscale investeringsaftrek tot 10.000 euro voor particulieren. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,5 mld euro. (GL_235)
- GroenLinks breidt de Energie-Investeringsaftrek (EIA) voor bedrijven uit. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,3 mld euro in 2013 oplopend tot 0,5 mld euro in 2017. (GL_242)
- GroenLinks stelt vanaf 2013 een tender in voor energiebesparing bij bedrijven. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,4 mld euro. (GL_240)
- Groenlinks verlicht de lasten met 0,3 mld euro in 2017 (1,2 mld euro structureel) door het afschaffen van de SDE+-heffing. Deze maatregel hangt samen met afschaffen van de SDE+-subsidies en invoeren van een verplichting om hernieuwbare energie op te wekken. (GL_072)
- GroenLinks voert vanaf 2013 een laag btw-tarief voor woningisolatie en decentrale duurzame energie in. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,1 mld euro. (GL_238).
- GroenLinks heft vanaf 2013 de salderingsgrens van 5000 kWh voor decentrale duurzame elektriciteit op. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,1 mld euro. (GL_241)
- GroenLinks introduceert een CO₂-belasting voor kolencentrales. De heffing wordt zo vormgegeven dat de ETS-prijs en de belasting optellen tot 50 euro per ton CO₂. Er is geen effect op de overheidsbegroting, omdat de grondslag van de heffing verdwijnt (kolencentrales worden volledig uitgefaseerd). (GL_151)
- GroenLinks verhoogt de verpakkingsbelasting met 1,8 mld euro. (GL_154)
- GroenLinks voert vanaf 2013 een belasting in op het verbranden van afval. Deze maatregel heeft een positief EMU effect van 0,4 mld euro. (GL_184)
- Groenlinks voert taakstellend een belasting in op niet-afbreekbare smeermiddelen. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro. (GL_149)

- Er komt een heffing op het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Per jaar brengt die heffing 0,1 mld euro op. (GL_150)
- GroenLinks introduceert een taakstellende heffing op niet duurzaam hout. Dit leidt tot een lastenverzwaring van 0,1 mld euro. (GL_171)
- GroenLinks voert opnieuw een grondwaterbelasting in. Dit leidt tot een lastenverzwaring van 0,2 mld euro (GL_172)
- De herinvoering van de stortbelasting levert jaarlijks 0,043 mld euro op (GL_272).
- GroenLinks voert een openruimteheffing in bij nieuwbouw buiten de bestaande bebouwing van 50 euro per vierkante meter. De opbrengst van deze heffing bedraagt 0,5 mld euro in 2017 (GL_190)
- GroenLinks brengt niet biologisch geproduceerd vlees onder het hoge btw-tarief en biologisch geproduceerd vlees onder het 0 tarief. Dit is een lastenverzwaring van 0,6 mld euro (GL_153)
- GroenLinks schaft het verlaagd tarief voor de energiebelasting in de glastuinbouw af. Dit geeft een lastenverzwaring van 0,1 mld euro. (GL_148)
- Er komt een heffing op het gebruik van antibiotica in de veehouderij. De jaarlijkse opbrengst hiervan bedraagt 0,1 mld euro (GL_189).
- Investeerders in waardevolle agrarische landschappen worden gestimuleerd met belastingvoordelen. Hiermee is een bedrag van 0,1 mld gemoeid (GL_239).

Inkomens en arbeid

- Belastingtarieven box 1: er wordt een vijfde schijf geïntroduceerd met een belastingtarief van 60%. De vijfde schijf gaat gelden vanaf een inkomen van 150 dzd euro, de lastenverzwaring voor gezinnen bedraagt 0,2 mld euro. (GL_192)
- Verlagen belastingtarieven box 1: de grens van de derde schijf wordt opgetrokken van 54 dzd naar 80 dzd euro; de vierde schijf begint bij 80 dzd euro en loopt tot 150 dzd euro. (Bij 150 dzd euro begint de nieuwe vijfde schijf; zie GL_192). Het tarief van de tweede en derde schijf wordt gelijkgetrokken. Tot slot worden alle tarieven (behalve die van de nieuwe vijfde schijf) verlaagd. De lastenverlichting voor gezinnen loopt op van 2,3 mld euro in 2013 naar 4,8 mld euro in 2017. (GL_247, 403)
- Zorgpremies (Zvw) inkomensafhankelijk: het budget van de vervallen zorgtoeslag (GL_022) wordt ingezet bij de omzetting van een deel van de nominale Zvw-premie in een nieuwe inkomensafhankelijke premie : een lastenverlichting voor gezinnen van 5,7 mld euro. (GL_249)
- Verlagen WW-premie: de werkgeverspremie voor de WW gaat omlaag met in totaal 4,0 mld euro (lastenverlichting bedrijven). (GL_245)
- Arbeidskorting inkomensafhankelijker: voor lagere inkomens gaat de arbeidskorting omhoog met 2375 euro, voor hogere inkomens wordt de arbeidskorting juist afgebouwd (vanaf een inkomen van 54 dzd euro tot nul bij een inkomen van 80 dzd euro). Per saldo worden de lasten verlicht met 4,1 mld euro. (GL_246)
- Schrappen mobiliteitsbonussen: het resterende deel van de mobiliteitsbonussen uit het vitaliteitspakket wordt geschrapt. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,7 mld euro. (GL_086)

- De maatregelen uit het Begrotingsakkoord 2013 ten aanzien van het belasten van de vergoedingen voor woon-werkverkeer voor fiets en ov worden teruggedraaid. Dit betreft een lastenverlichting van 0,5 mld euro in 2017. (GL_155)
- Afschaffen hypotheekrenteaftrek. GroenLinks hevelt vanaf 2013 de belasting van de eigen woning geleidelijk over van box 1 naar box 3. In 2038 is de overheveling afgerond. GroenLinks voorziet hierbij in een vrijstelling van 150 dzd euro per belastingplichtige. Fiscale partners kennen zo een vrijstelling van 300 dzd euro. Alleenstaanden ontvangen een extra vrijstelling van 60 dzd euro. Alleenstaanden met kinderen ontvangen daar bovenop een extra vrijstelling van 90 dzd euro. Daarnaast schaft GroenLinks vanaf 2013 ook de hypotheekrenteaftrek geleidelijk in 25 jaar af. Hier komt geen aftrek in box 3 voor terug. Ook schaft GroenLinks met ingang van 2013 de wet af die voorschrijft dat de bijtelling vanwege het eigenwoningforfait niet hoger kan zijn dan de aftrek vanwege betaalde hypotheekrente (Wet Hillen). De budgettaire opbrengst bedraagt in 2017 1 mld euro (GL_195).
- GroenLinks introduceert de afdrachtsvermindering voor laagbetaalde jongeren (SPAK). Hiervoor wordt 0,5 mld euro beschikbaar gesteld. (GL_251)
- GroenLinks versobert het Witteveenkader door de maximale pensioenopbouw te verlagen tot 2% vanaf 2014. Bovendien wil GroenLinks de pensioenpremieaftrek aftoppen boven 1,5 keer modaal. Deze maatregelen komen bovenop de versoberingsmaatregelen van het Witteveenkader uit het Lenteakkoord. Dit pakket aan maatregelen leidt tot een toename van de lasten voor gezinnen met 3,4 mld euro in 2017 ten opzichte van het basispad (GL_198, 201, 328).
- AOW fiscaliseren: de AOW wordt in 18 jaar tijd gefiscaliseerd. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,9 mld euro in 2017 en 3,8 mld euro structureel. Lagere inkomens, tot een aanvullend pensioen van 5 dzd euro, worden gecompenseerd via een hogere inkomensafhankelijke ouderenkorting; dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,6 mld euro in 2017 en 2,8 mld euro structureel. (GL_196)
- Overdraagbaarheid algemene heffingskorting (AHK): de overdraagbaarheid van de AHK wordt versneld afgebouwd tot nul in 2017, een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,5 mld euro in 2017 (structureel nul). (GL_217)
- De snellere verhoging van de AOW-leeftijd leidt tot 0,2 mld euro hogere lasten in 2017 doordat een groter deel van de 65-jarigen AOW-premie gaat betalen. Zie ook onder 'Ombuigingen'. (GL_008)
- Zelfstandigenaftrek: GroenLinks stelt gelijke behandeling van parttime zelfstandigen voor door afschaffing van het uren criterium in de zelfstandigenaftrek. Dit betekent een lastenverlichting van 0,2 mld. (GL_252)
- Structurele oploop woningmarktmaatregelen: De woningmarktmaatregelen van GroenLinks hebben na 2017 nog additionele budgettaire effecten. Het gaat om de maatregelen (GL_190, 195, 205, 250, 260, 302). De doorwerking van dit pakket van maatregelen leidt op lange termijn tot een additioneel positief budgettair effect van 5,8 mld euro in 2040 (GL_920, 921).
- Arbeidskorting: de structurele oploop van woningmarktmaatregelen (GL_920) na 2017 wordt teruggesluisd middels een hogere arbeidskorting. Op de lange termijn leidt dit tot een lastenverlichting van 5,8 mld. (GL_922)

Vermogen en winst

- GroenLinks voert een ruimtebelasting in van 2 euro per vierkante meter bebouwde grondoppervlakte in. De opbrengst van de heffing bedraagt 2,5 mld euro in 2017 (GL_302).
- GroenLinks verhoogt de erf- en schenkelasting met 0,9 mld euro. (GL_220)
- GroenLinks beperkt de aftrek van deelnemingsrente met 0,7 mld euro. (GL_229)
- Belastingtarieven box 3: en wordt een tweede schijf geïntroduceerd met een belastingtarief van 40% (dat betekent een vermogensbelasting van 1,6% per jaar). De tweede schijf gaat gelden vanaf een vermogen van 50 dzd euro, het tarief van de eerste schijf blijft 30% behalve in 2013, dan wordt het tarief eenmalig verhoogd naar 40%. De lastenverzwaring voor gezinnen bedraagt 0,7 mld euro (0,9 mld euro in 2013). (GL_226)
- GroenLinks Schaft de research en developmentaftrek (RDA) af waardoor de lasten met 0,5 mld euro worden verzwaaard. (GL_061)
- Groenlinks verhoogt de bankenbelasting met 0,4 mld euro. Door de hogere bankbelasting zal het dividend van ABN-AMRO naar verwachting 0,1 mld euro lager uitvallen. (GL_218)
- GroenLinks verhoogt het algemene tarief in de vennootschapsbelasting met 0,5%, waardoor de lasten met 0,2 mld euro worden verzwaaard. (GL_224)
- GroenLinks verhoogt het tarief in box 2 van de inkomstenbelasting met 5%. Dit verhoogt de lasten met 0,3 mld euro. (GL_225)
- Maatregelen huurmarkt. GroenLinks geeft huurders van een sociale woning met een inkomen van minder dan 33 duizend euro de mogelijkheid hun huurwoning tegen 50% van de woz-waarde te kopen. Daarnaast schaft GroenLinks het huidige stelsel met zijn woningpuntensysteem af. In plaats daarvan voert GroenLinks een systeem in waarbij de maximaal redelijke huur wordt vast gesteld op 4,5% van de woz-waarde van de woning. De feitelijke huren in de sociale huursector worden met ingang van 2013 jaarlijks verhoogd met een percentage dat gelijk is aan de inflatie + 2%- punt. De hogere huren leiden tot extra uitgaven aan huurtoeslag. GroenLinks verhoogt de verhuurdersheffing om deze extra uitgaven te dekken, waardoor de maatregelen in 2017 geen budgettair effect hebben (GL_205, 250).
- GroenLinks verhoogt de heffingskorting voor groen beleggen naar 1,2%. De vrijstellingen in box 3 voor durfkapitaal, sociaal ethisch beleggen en cultureel beleggen worden niet afgeschaft. Dit is tezamen een lastenverlichting van 0,1 mld euro. (GL_265, 266)
- Aflossing hypothecaire restschuld tijdelijk aftrekbaar. GroenLinks voert een tijdelijke maatregel in voor huishoudens die na 2000 een woning hebben gekocht en te kampen hebben met restschuld. GroenLinks maakt het mogelijk om aflossingen op die schuld (maar niet de rentebetalingen) af te trekken van het inkomen in box 1. Deze maatregel heeft een negatief budgettair effect van 0,2 mld euro in 2017 (GL_294).

Overig

- GroenLinks verhoogt het tarief van de assurantiebelaasting naar 21%. Dit betekent een lastenverzwaring van 1,3 mld euro (GL_221)
- GroenLinks voert een accijns op softdrugs in, waardoor de lasten met 0,3 mld worden verzwaaard. (GL_231)
- GroenLinks schrapt de overdrachtsbelasting voor starters op de woningmarkt. Dit leidt tot een lastenverlichting van 0,3 mld euro. (GL_260)

Tabel 13.33 Lastenmutaties t.o.v. basispad in 2017, ex ante, mld euro

Maatregel	Bedrag
Milieu	11,5
Kilometerheffing personenauto's (GL_117)	3,8
Kilometerheffing vrachtwagens en bestelwagens (GL_179)	1,0
Invoeren luchtvaartbelasting (GL_158)	0,5
Overige lastenverzwaring op vervoermiddelen (GL_180, 183)	0,3
Belasting op non-ETS-sectoren (GL_186)	3,5
Verhogen bovenste schijf energiebelasting (GL_144)	1,0
Fiscale aftrek bij innovatie emissiereductie, (GL_236)	-0,6
Fiscale aftrek energiebesparing woningen (GL_235)	-0,5
Energie investeringsaftrek (GL_242)	-0,5
Tender energiebesparing bij bedrijven (GL_240)	-0,4
Afschaffen SDE+ heffing (GL_072)	-0,3
Overige lastenvermindering gericht op energiebesparing (GL_238, 241)	-0,2
Verhogen verpakkingsbelasting (GL_154)	1,8
Belasting afvalovens (GL_184)	0,4
Verhogen diverse milieuheffingen (GL_149, 150, 171, 172, 272)	0,5
Invoeren open ruimte heffing (GL_190)	0,5
Btw vlees naar hoog tarief, biologisch vlees naar 0% (GL_153)	0,6
Overige lasten met betrekking tot landbouw en natuur (GL_148, 189, 239)	0,1
Inkomens en arbeid	-13,5
Verlagen inkomstenbelasting eerste en tweede schijf (GL_247)	-6,8
Verhogen IB schijven eerste 4 schijven en introduceren 5e schijf (GL_192, 403)	2,2
Verlagen Zvw-premies door afschaffen zorgtoeslag (GL_249)	-5,7
Verlagen WW- premie (GL_245)	-4,0
Verhogen inkomensafhankelijke arbeidskorting (GL_246)	-4,1
Afschaffen mobiliteitsbonussen (GL_086)	0,7
Aanpassen reiskostenvergoeding (GL_155)	-0,5
Versneld afschaffen hypotheekrenteaftrek (GL_195)	1,0
Afdrachtsvermindering laagst betaalde jongeren (GL_251)	-0,5
Fiscaal aftopen pensioenopbouw op 1,5 x modaal en beperken Witteveenkader (GL_198, 201, 328)	3,4
Fiscalisering AOW (GL_196)	0,3
Versnelde afbouw algemeen overdraagbare heffingskorting ((GL_217)	0,5
Overige lasten inkomens en arbeid (GL_008, 205,252)	0,0
Vermogen en winst	5,9
Invoeren heffing op bestaande bebouwing (GL_302)	2,5
Verhogen schenk- en erfbelasting (GL_220)	0,9
Maximaal beperken aftrek deelnemingsrente (GL_229)	0,7
Tarief box 3 van 30% naar 40% (GL_226)	0,7
Fiscale deel ombuigen topsectorenbeleid (GL_061)	0,5
Bankbelasting GroenLinks (GL_218)	0,4
Overige lastenmaatregelen (GL_224, 225, 205, 250, 265, 266, 294)	0,2
Overig	1,3

Verhogen assurantiebelasting naar 21% (GL_221)	1,3
Invoeren accijns en btw op softdrugs (GL_231)	0,3
Afschaffen overdrachtsbelasting voor starters op de woningmarkt (GL_260)	-0,2
Totaal lastenmaatregelen (blo)	5,2
w.v. huishoudens	-2,2
bedrijven	7,0
buitenland	0,3

Niet-EMU-lastenontwikkeling

De niet-EMU-lasten nemen netto met 0,4 mld euro toe in 2017 t.o.v. het basispad. De niet-EMU-lasten kunnen gezien worden als een correctie op de lastenontwikkeling in 2017 op EMU-basis om tot de lastenontwikkeling te komen zoals die door gezinnen en bedrijven wordt ervaren. Intertemporele schuiven worden meegenomen omdat een lastenverzwaring in 2017 in deze gevallen (ten dele) wordt gecompenseerd door een lastenverlichting na 2017. De overige niet-EMU-lasten betreffen kosten voor bedrijven of gezinnen die het gevolg zijn van overheidsbeleid, maar geen directe gevolgen hebben voor het EMU-saldo.

- De niet EMU-relevante zorglasten voor de burger blijven per saldo gelijk. (GL_028, 035, 052, 094)
- De EMU-relevante lastenstijging van de versoering van het Witteveenkader van 3,4 mld euro omvat een tijdelijk effect van 2,4 mld euro. De beperking van de fiscale aftrekbaarheid van pensioenpremies leidt op korte termijn tot een stijging van de belastingopbrengsten. Op de lange termijn staan daar echter lagere belastingopbrengsten tegenover, doordat ook de belastbare pensioenuitkeringen lager worden. Na correctie van de EMU-relevante lasten voor intertemporele schuiven resulteert de lastenontwikkeling zoals die over de gehele levensduur wordt ervaren over de gehele levensduur (GL_199, 202, 329).
- GroenLinks vervangt de SDE+ door een equivalente verplichting voor de opwekking van hernieuwbare energie. Deze maatregelen leveren een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van 0,3 mld euro in 2017 op (1,2 mld euro structureel). (GL_072)
- GroenLinks intensificeert de verplichting voor het opwekken van hernieuwbare energie tot 18% (Europese definitie). Tevens komt er een verplichting voor het meestoken van biomassa in kolencentrales van 30%, wordt de structuurvisie wind op land uitgevoerd, en wordt de verplichting voor het bijmengen van biobrandstoffen in benzine en diesel verhoogd tot 14%. Deze maatregelen leveren een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van 1,5 mld euro in 2017 op (2,4 mld euro structureel). (GL_072)
- Als gevolg van het quotum voor arbeidsgehandicapten is sprake van een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,8 mld euro. (GL_004, 005).
- De invoering van de kilometerheffing voor personenauto's leidt tot een lastenverzwaring van 0,1 mld euro in 2017 en 0,5 mld euro structureel als gevolg van het verwerken van de exploitatiekosten in de kilometerprijs. (GL_117)
- De invoering van de kilometerheffing voor vrachtwagens en bestelwagens leidt tot een structurele lastenverzwaring van 0,2 mld euro als gevolg van het verwerken van de exploitatie- en vervangingskosten in de kilometerprijs. (GL_179)

Tabel 13.34 Niet-EMU-lastenmutaties t.o.v. basispad in 2017, ex ante, mld euro

Maatregel	Bedrag
Zorg (GL_028, 035, 052, 094)	0,0
Intertemporeel (GL_199 , 202, 329)	-2,4
Milieu (GL_072)	1,8
Sociale zekerheid (GL_004, 005)	0,8
Overig (GL_117, 179)	0,2
Totaal niet-EMU-lastenontwikkeling	0,4

13.7.4 Overzicht maatregelen klimaat en energie GroenLinks

- GroenLinks bespaart 0,3 mld euro in 2017 (1,2 mld euro structureel) door het afschaffen van de SDE+-subsidies. Deze maatregel hangt samen met afschaffen van de SDE+-heffing en invoeren van een verplichting om duurzame energie op te wekken. (GL_072_e);
- Groenlinks verlicht de lasten met 0,3 mld euro in 2017 (1,2 mld euro structureel) door het afschaffen van de SDE+-heffing. Deze maatregel hangt samen met afschaffen van de SDE+-subsidies en invoeren van een verplichting om duurzame energie op te wekken. (GL_072c,d);
- GroenLinks vervangt de SDE+ door een equivalente verplichting voor de opwekking van duurzame energie. Deze maatregelen leveren een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van 0,3 mld euro in 2017 op (1,2 mld euro structureel). (GL_072f,g);
- GroenLinks intensificeert de verplichting voor het opwekken van duurzame energie tot 18% (Europese definitie). Tevens komt er een verplichting voor het meestoken van biomassa in kolencentrales van 30%, wordt de structuurvisie wind op land uitgevoerd, en wordt de verplichting voor het bijmengen van biobrandstoffen in benzine en diesel verhoogd tot 14%. Deze maatregelen leveren een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van 1,5 mld euro in 2017 op (2,4 mld euro structureel). (GL_072a,b);
- GroenLinks stelt vanaf 2013 een stimulans van 0,1 mld euro beschikbaar voor kleinschalige energieopwekking. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,1 mld euro. (GL_129);
- GroenLinks heft vanaf 2013 de salderingsgrens van 5000 kWh voor decentrale duurzame elektriciteit op. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,1 mld euro. (GL_241);
- GroenLinks verhoogt vanaf 2013 de energiebelasting als volgt: +2,5 cent per kWh in de tweede en derde schijf; +3,5 cent per kWh in de vierde en vijfde schijf; +3 cent per m³ in de derde schijf; en +4 per m³ in de vierde en vijfde schijf. Vooral de verhoging van de energiebelasting op elektriciteit leidt tot uitverdieneffecten. Deze maatregel heeft een positief EMU effect van 1,0 mld euro vanaf 2013. (GL_144);
- GroenLinks voert vanaf 2013 een belasting in op het verbranden van afval. Deze maatregel heeft een positief EMU effect van 0,4 mld euro. (GL_184a en GL_184b);
- GroenLinks voert vanaf 2013 een CO₂-belasting in van 37,5 euro per ton in de niet-ETS sector. Deze maatregel heeft een positief EMU effect van 3,5 mld euro en leidt tot een lastenverzwaring van 2,3 mld euro voor bedrijven en 1,3 mld euro voor gezinnen. (GL_186a en GL_186b);
- GroenLinks introduceert een CO₂-heffing voor kolencentrales. De heffing wordt zo vormgegeven dat de ETS-prijs en de belasting optellen tot 50 euro per ton CO₂;

- GroenLinks stelt vanaf 2013 een extra fiscale aftrek voor investeringen in innovatie gericht op emissiereductie beschikbaar. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,6 mld euro. (GL_236);
- GroenLinks stelt vanaf 2013 een tender in voor energiebesparing bij bedrijven. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,3 mld euro. (GL_240);
- GroenLinks breidt de Energie-Investeringsaftrek (EIA) voor bedrijven uit. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,3 mld euro in 2013 oplopend tot 0,5 mld euro in 2017. (GL_242a en GL_242b);
- GroenLinks verplicht bedrijven om alle energiebesparende maatregelen te nemen met een terugverdientijd van 9 jaar of minder;
- GroenLinks stimuleert vanaf 2013 energiebesparing in woningen via een fiscale investeringsaftrek voor particulieren. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,5 mld euro. (GL_235);
- GroenLinks stimuleert vanaf 2013 energiebesparing in scholen, ziekenhuizen, zorginstellingen, welzijnslocaties en zwembaden. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,1 mld euro. (GL_273);
- GroenLinks verplicht woningbouwcorporaties om tussen 2013 en 2017 jaarlijks 3% energie te besparen. Vanaf 2015 geldt de eis dat alle huurwoningen minimaal energielabel B moeten hebben;
- GroenLinks scherpt de energieprestatiecoëfficiënt (EPC) en de energieprestatie op locatie (EPL) aan, en verplicht kopers van een bestaande woning om de energiekwaliteit minimaal op energielabel B te brengen;
- GroenLinks verplicht energiebedrijven om te investeren in huizenisolatie (witte certificaten). Vanaf 2013 isoleren zij jaarlijks 200.000 koopwoningen;
- GroenLinks verplicht de centrale en decentrale overheden om de gebouwen jaarlijks 3% energiezuiniger te maken;
- GroenLinks verplicht de utiliteitsbouw om alle energiebesparende maatregelen te nemen met een terugverdientijd van 9 jaar of minder;

13.7.5 Overzicht maatregelen natuur GroenLinks

Tabel 13.35 geeft een overzicht van alle geanalyseerde maatregelen. Naast de relevantie van de maatregelen voor biodiversiteit en beleving, zijn het budgettaire effect voor het Rijk en het (eventuele) effect op de lastendruk voor de landbouw weergegeven. In de teksten onder de tabel worden de maatregelen kort toegelicht.

Tabel 13.35 Geanalyseerde maatregelen, bedragen in mld euro's per jaar

Nummer	Maatregel	Relevant voor biodiversiteit	Relevant voor beleving	Uitgaven overheid natuur	Lastenverzwaring landbouw
GL_125	Intensivering natuur	x	x	0,2	
GL_130	Extra voor EHS + inrichting en beheer natuur	x	x	0,4	
	Overheveling GLB-gelden van eerste naar tweede pijler	x	x	0,08	0,08
GL_131	Omschakelsubsidie landbouw en tender investeringen duurzame landbouw				- 0,1
GL_150	Heffingen bestrijdingsmiddelen	x			0,1
GL_189	Heffing antibiotica				0,1
GL_239	Fiscale voordelen investeringen in landschap		x	0,1	
GL_271	Verbod op megastallen		x	0	
GL_190	Eenmalige heffing op nieuw bebouwd gebied		x	zie elders	
GL_302	Heffing vastgoed open ruimte regeling		x	zie elders	
	Toegankelijkheid natuur	x	x	0	
	Rijksbeleid om ruimtelijke ontwikkelingen te reguleren		x	0	
	Opgesteld vermogen windenergie		x	zie energie en klimaat	
GL_153	Hoge BTW op vlees en vis	x		zie elders	
	Kleinere veestapel (-10% in 2015)	x			

GL_125 Intensivering natuur en GL_130: Extra voor EHS en inrichting en beheer natuur

GroenLinks investeert in het optimaliseren en afmaken van de EHS. Het grond-voor-grond principe wordt verlaten en er komt meer budget beschikbaar om de uitbreiding en de inrichting van de EHS op een robuustere wijze vorm te geven. Natuurgronden worden heringericht ter vergroting van interne samenhang. De verdrogingsproblemen worden in grote delen van de EHS aangepakt. Tevens wordt extra geïnvesteerd in recreatieve groen gebieden rondom de steden.

- Met deze maatregelen creëert GroenLinks een verbetering van de condities voor het behoud van biodiversiteit. Door het grond-voor-grond-principe te verlaten en maximaal in te zetten op onteigening worden praktische problemen in het uitvoeringstraject geslecht. In de analyse is verondersteld dat de ecologisch meest gewenste gronden daadwerkelijk kunnen worden verkregen, ook als ze buiten de begrensde EHS liggen. Maatregel GL_130 bepaalt in belangrijke mate de sterke toename van biodiversiteit bij GroenLinks. In de analyse is aangenomen dat het geld deels wordt ingezet voor de instandhouding van waardevolle landschapselementen. Gecombineerd met de investeringen in de recreatieve groene gebieden neemt de belevingswaarde sterk toe.

Overheveling GLB-gelden van eerste naar tweede pijler

- GroenLinks maakt gebruik van de mogelijkheid het budget uit pijler 1 (inkomenssteun) van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) naar pijler 2 (plattelandbeleid) over

te hevelen en benut dit voor bestrijding van verdroging en natuur op. In de EG-voorstellen voor 2014-2020 mag dit tot maximaal 10% van pijler 1, dat is ongeveer 0,08 mld euro per jaar.

- Deze maximale overheveling kost het rijk 0,08 mld euro per jaar aan cofinanciering. Bij de doorrekening is aangenomen dat het geld deels wordt benut voor behoud van soorten en deels voor landschapselementen ten behoeve van de belevingswaarde van het landschap. Met deze maatregel neemt de belevingswaarde van het agrarisch gebied sterk toe.

Toegankelijkheid natuur

- GroenLinks vergroot de toegankelijkheid van natuurgebieden zonder negatieve consequenties voor de biodiversiteit.
- GroenLinks geeft geen indicatie van investeringsbedrag voor evt. investeringen in de aanleg van fiets-/wandel-/ruiterpaden e.d. Investering in toegankelijkheid is daarom op nul verondersteld.

GL_131: Omschakelsubsidie landbouw en tender investeringen duurzame landbouw, GL_150 Heffingen bestrijdingsmiddelen, GL_189 Heffing antibiotica

- GroenLinks wil met diverse financiële maatregelen de landbouw in een meer duurzame richting sturen. Zo wordt het gebruik van bestrijdingsmiddelen en antibiotica belast en worden bedrijven met subsidies en via een tenderregeling gestimuleerd om over te schakelen op vormen van duurzame landbouw
- De heffingen op bestrijdingsmiddelen, kunstmest en antibiotica zorgen voor een daling van het verbruik van deze middelen. De heffingen van 0,2 mld euro betekenen een lastenverzwaring voor de landbouw, en zal niet zonder gevolgen zijn voor de omvang en samenstelling van de landbouwproductie. In het verlengde daarvan zullen ook de verwerkende en toeleverende bedrijven hiervan gevolgen ondervinden. GroenLinks gebruikt 0,1 mld euro van de heffingsopbrengsten om de omschakeling naar biologische landbouw en investeringen in duurzame landbouw te ondersteunen.

GL_190: Eenmalige heffing op nieuw bebouwd gebied; en GL_302: Heffing commercieel vastgoed en openruimte-regeling

- GroenLinks heft belasting op bebouwd terrein. Daarnaast wil GroenLinks een eenmalige openruimteheffing (gekoppeld aan grondexploitatie) bij nieuwe bebouwing buiten bestaand stedelijk gebied. De jaarlijkse belasting wordt 2 euro per vierkante meter grondoppervlakte. De openruimteheffing 25 euro per vierkante meter. De heffing en de belasting gelden voor alle nieuwbouw en alle typen bebouwing. De heffing is gerelateerd aan de vloeroppervlakte van bebouwing.
- Door de toepassing van de openruimteheffing neemt de druk om te bouwen in het open gebied af, mede omdat de opbrengsten beschikbaar komen voor binnenstedelijk bouwen en het verbeteren van bedrijventerreinen. De landschappelijke kwaliteiten in het landelijke gebied zullen hierdoor beter behouden blijven. Tegelijkertijd stimuleert de openruimteheffing de verdichting in het stedelijk gebied waardoor minder gebouwd hoeft te worden in het buitengebied.

Rijksbeleid om ruimtelijke ontwikkelingen te reguleren

- In het basispad is alleen sprake van wettelijke bescherming door de rijksoverheid van een aantal specifieke cultuurlandschappen (UNESCO Werelderfgoedgebieden, de wederopbouwgebieden en het gebouwde erfgoed (beschermde stads- en dorpsgezichten en rijksmonumenten). De generieke bescherming is beperkt tot de rijksladder voor duurzame verstedelijking. GroenLinks wil meer landschappen beschermen. Door koppeling met andere maatregelen stelt GroenLinks financiële middelen beschikbaar voor behoud en herstel.
- In de beoordeling is rekening gehouden met het feit dat Nederlanders vooral landschappen waarderen met een natuurlijk en historisch karakter. Nationale Landschappen worden daarom meer gewaardeerd dan het landschap daarbuiten. Verstedelijking en horizonvervuiling hebben een negatieve invloed op de aantrekkelijkheid. Generiek beleid tot de bescherming van landschappen is daarmee positief voor de belevingswaarde omdat de verstedelijking erdoor wordt geremd.

GL_239: Fiscale voordelen van investeren in landschap

- GroenLinks breidt de Natuurschoonwet uit tot een Natuur- en Landschapswet zodat ook landbouwgronden in waardevolle agrarische cultuurlandschappen onder deze wet vallen. Met de maatregel maakt GroenLinks het voor eigenaren van deze onroerende gronden fiscaal voordelig te investeren in waardevolle cultuurlandschappen. Daarnaast breidt GroenLinks de Regeling Groenprojecten uit, die in het leven geroepen was om projecten te stimuleren die een positief effect hebben op het milieu en de natuur. Door de uitbreiding van de lijst met projecten of maatregelen die in het kader van de regeling een 'groenverklaring' kunnen krijgen, kunnen ook investeringen in helder gedefinieerde landschapsprojecten in de Waardevolle Agrarische Cultuurlandschappen financieel aantrekkelijk worden. De betaling van rente en aflossing zou kunnen plaatsvinden in de vorm van een levering van groene diensten.
- Een verruiming van het bestaande fiscale instrumentarium voor investeringen in landschap stimuleert investeringen in agrarische cultuurlandschappen en draagt daarmee bij aan een versterking van het groene karakter van deze gebieden. Daarmee levert deze maatregel indirect een positieve bijdrage aan de belevingswaarde.

GL_271: Verbod op megastallen

- De invloed van megastallen op de belevingswaarde is generiek niet te beoordelen.

GL_153: Hoge BTW-tarief op vlees en vis

- GroenLinks wil dat vlees en vis (en vlees- en visproducten) in het hoge btw tarief van 21% komen te vallen. Een uitzondering vormt biologisch geproduceerd vlees; hiervoor zou 0% btw moeten gelden.
- Minder vlees en vis consumptie verkleint het beslag op landbouwgrond (veevoerproductie) en op schaarse visvoorraden. Het effect van deze maatregel op de mondiale biodiversiteit is zeer gering en op die in Nederland nihil, onder andere vanwege de geringe doorwerking van de btw-verhoging op het consumentengedrag en de netto exportpositie van Nederland m.b.t. vlees (zie ook: 'Analyse van het Burgerinitiatief 'Boeren met Toekomst'' (MNP, CPB, 2007).

Opgesteld vermogen windenergie

- GroenLinks vergroot het opgesteld vermogen windenergie naar 6000 MW. De capaciteit in 2020 ligt daardoor op een 2000 MW hoger niveau dan in het basispad.

Kleinere veestapel

- GroenLinks wil de gehele veestapel verkleinen met 10% in 2015.
- Een belangrijk effect hiervan is dat de druk op de mestmarkt vermindert, waardoor de handhavingslasten dalen en veehouders minder mest hoeven te (laten) verwerken. De totale emissies uit stallen van ammoniak, fijnstof, geur en methaan, lachgas zullen dalen. Voor ammoniak gaat het om ongeveer 5 kiloton (4% van de totale Nederlandse ammoniakemissie). Een risico voor het overheidsbudget van deze maatregel is dat boeren mogelijk financiële compensatie kunnen eisen voor het feit dat ze vanaf 2015 minder dieren mogen houden. In theorie kan de totale claim oplopen tot een orde grootte van een half miljard euro. Het is op dit moment niet te voorzien of een rechter een dergelijke claim in de praktijk zal honoreren. Dit zal ook afhangen van de wijze waarop de krimp wordt vorm gegeven. Ook zullen de economische gevolgen voor de veehouderijsector en de toeleverende en verwerkende bedrijven van de maatregel aanzienlijk zijn. Maar gezien de onzekerheden (en de beperkt beschikbare tijd) is met deze maatregel in de macro-economische analyse geen rekening gehouden.

De verkiezingsprogramma's 2012 laten zien welke keuzes politieke partijen maken voor de jaren 2013-2017. De programma's tonen aan dat er echt iets te kiezen valt voor de komende kabinetsperiode. Hoe gaan we na de economische crisis de overheidsfinanciën weer op orde brengen en hoe snel? Verhogen we de AOW-leeftijd en beperken we de aftrek van de hypotheekrente, of juist niet? Hoe verminderen we de filedruk? Willen we klimaatverandering aanpakken en zo ja, hoe dan? Is het de moeite waarde om meer geld uit te geven aan onderwijs of innovatie? Hoeveel trekken we uit voor natuur? Hoe kunnen we de woningmarkt beter laten functioneren? Hoe gaan we om met de stijging van de kosten van de zorg?

In de aanloop naar de verkiezingen van 12 september 2012 hebben tien politieke partijen - VVD, PvdA, PVV, CDA, SP, D66, GroenLinks, ChristenUnie, SGP, DPK - gevraagd om een analyse van hun verkiezingsprogramma's. Het CPB heeft de economische effecten geanalyseerd, het PBL de effecten op milieu.

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau (CPB)
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
(070) 338 33 80 | www.cpb.nl | info@cpb.nl

Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)
Postbus 30314 | 2500 GH Den Haag
(070) 328 87 00 | www.pbl.nl | info@pbl.nl

Gedrukt door:
De Swart BV
Postbus 53184 | 2505 AD Den Haag
(070) 308 21 21 | www.kds.nl | info@kds.nl

Foto omslag: GPD | Stephanie Versteeg

Augustus 2012 | ISBN 978-90-5833-559-3

